

Fredags-
kronikkenAlexander
CappelenBård
HarstadOla
KvaløyKatrine
LøkenSimen
MarkussenMari
RegeKaren Helene
Ulltveit-Moe

Regjeringsspillet «Chicken»

I teorien skal sentrumspartier være nærmest sikret regjeringsmakt. I Norge har Frp kanskje en større sjanse. Hvordan skjedde det?

I prinsippet skal sentrumspartiene ha større politisk makt enn deres størrelser tilsier: Årsaken er at et regjeringsalternativ ofte vil trenge flere samarbeidspartnere, og at det da vil lønne seg å inkludere sentrum for å appellere til flere velgere. I tråd med dette viser internasjonal forskning at sentrumspartier er i regjering oftere enn andre partier med tilsvarende størrelse.

Også i selve regjeringsforhandlingene kan sentrumspartier ha stor makt fordi de har en troverdig trussel om å bytte til den andre siden. Spiller de kortene riktig, kan de la friere fra høyre og venstre side oppføre seg som budgivere i en auksjon som konkurrerer om å tilby så mye de kan. Det er slik Miljøpartiet De Grønne håper å få presset frem en ambisiøs miljøpolitikk, dersom de får en vippeposisjon.

Det er selvsagt lite troverdig å gi løfter om maktfordeling før valget. Den såkalte «Gamsons lov» i statsvitenskap sier nemlig at antall ministerposter typisk blir proporsjonalt med partienes oppslutning. For sentrum er det lettere å sette de to sidene opp mot hverandre etter at stemmesedlene er talte.

For et parti på ytre fløy er det annerledes. Slike partier har i utgangspunktet ikke samme troverdighet dersom de skulle true med å forlate forhandlingsbordet og heller støtte et annet alternativ, siden den ideologiske avstanden til den andre siden er stor. I prinsippet skulle derfor Høyre kunne ta Fremskrittspartiets støtte for gitt, på samme måte som Arbeiderpartiet kan ta for gitt støtten fra Sosialistisk Venstreparti.

Et parti på fløyen tjener derfor lite på å utsette koalisjonsdannelsen til etter valget.

Da er det relativt større fordeler med å danne koalisjoner før valget. Forskning viser at en koalisjon som er tidlig ute vil danne regjering med større sannsynlighet, og at dens levetid blir lenger. Klare regjeringsalternativer har vist seg å få flere til å stemme, og flere stemmer på partiene som

Dersom Frp velter en borgerlig regjering til fordel for venstresiden kan kostnaden bli tapt tillit og støtte blant velgerne som alternativt hadde stemt (og neste gang stemmer) Høyre, skriver artikkelforfatteren. Her Siv Jensen, partileder i Frp under landsmøtet på Gardermoen.

Foto: Fartein Rudjord

Fredags- kronikken Bård Harstad

har klargjort dette. Mange velgere misliker jo usikkerhet og ønsker å vite nøyaktig hva de stemmer på.

Ved å utpeke en politisk partner vil en også signalisere til velgerne at partiets ideologi er nokså nær partnerens. Et slikt signal kan skaffe stemmer til et parti som har de fleste velgerne på siden som ligger mot sen-

trum. Det er mer uklart om Høyre tjener på å sende et slikt signal, men kanskje anser Høyre det som lettere å stjele stemmer fra Frp enn fra det mer konkurranseutsatte sentrum.

Rett nok styres ikke partnervalg kun av slike kortsiktige strategier. Studier fra Tyskland viser at valg av politiske koalisjoner også påvirkes av velgerens ønsker. Forklaringen kan være at partiene trenger å bygge seg opp et rykte for å respektere det velgerne har uttrykt gjennom valget. Det kan selvsagt være lurt å bygge seg opp et slikt respektabelt rykte når en tar hensyn til at det politiske spillet er dynamisk og langsiktig.

Men det er flere typer rykter en kan være tjent med i et dynamisk spill.

I Norge forsøker Frp å bygge seg opp et rykte om at de ikke vil støtte en regjering de selv ikke er med i. Et slikt rykte kan bøte på for den i utgangspunktet tomme trusselen om å støtte venstresidens regjeringsalternativ isteden.

Imidlertid kan også andre partier sette frem slike krav. I så fall kan det oppstå en slags stillingskrig der flere partier krever å være med, samtidig som

de ikke vil samarbeide med hverandre. Begge parter vil da håpe at den andre siden trekker sitt ultimatum først.

Fra et teoretisk ståsted så ligner situasjonen på spillet «Chicken». Spillet er popularisert i filmen «Rotløs ungdom», der James Deans karakter Jim kjører mot et stup samtidig med rivalen Buzz. Den som kaster seg ut først, blir «Chicken» og taper spillet.

Mantraer om at en aldri vil gi seg er neppe helt troverdige når løpet er kjørt. Isteden er det to mer sannsynlige utfall: Enten gir den ene seg, eller den andre. For dersom ingen gir seg kan en i verste fall ende opp med et utfall som ingen av partene ønsker (i Frps tilfelle kan dette bety en Arbeiderparti-regjering). Jo mer en frykter dette utfallet, jo større er sannsynligheten at en vil gi seg.

Som spillteoretiker kan jeg ikke spå utfallet med sikkerhet. Men det som er sikkert, er at det koster mer å velte en regjering for dem som har stor ideologisk avstand til alternativet. Dersom Frp velter en borgerlig regjering til fordel for venstresiden kan kostnaden bli tapt tillit og støtte blant velgerne som alternativt

Det koster mer å velte en regjering for dem som har stor ideologisk avstand til alternativet

hadde stemt (og neste gang stemmer) Høyre.

Buzz kom seg forresten aldri ut av bilen. Han tapte ikke spillet Chicken, men utfallet ble likevel fatalt.

Bård Harstad, professor ved Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo.

Mer debatt s. 22-23 →

Kampen mot klimamødeleggelser vinnes eller tapes i byene. Smarte, grønne byer gir, kanskje for første gang på årtier, grunn til optimisme

Arne Norheim, administrerende direktør IBM Norge

Debattansvarlig: Anna Werenskjold Telefon: 22 00 10 59 Sentralbord: 22 00 10 00 Epost: debatt@dn.no Telefaks: 22 00 11 10

Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn inklusive mellomrom Underinnlegg/replikk: Maks 1500 tegn (ca. 250 ord) Legg ved portrettfoto.

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.